

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT YORDAMINING ROLI

Surxandaryo viloyati Sariosiyo tumani

1-son politexnikumi Biznes asoslari fani o'qituvchisi

Haqberdiyeva Sadoqat Shoqul qizi

Email. haqberdiyevasadoqat8@gmail.com

ANNOTATSIYA Mazkur maqola kichik biznesni rivojlantirishda davlat yordamining ahamiyatini o'rganadi. Kichik biznes – iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning rivojlanishi mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishiga xizmat qiladi. Biroq, kichik biznesning rivojlanishi uchun ko'plab muammolar mavjud, jumladan moliyaviy resurslar, yuridik asoslar, texnologiyalar va boshqalar. Davlat tomonidan ko'rsatiladigan yordam, shu jumladan imtiyozlar, subsidiyalar, kreditorlik yordamlar va ma'rifiy dasturlar kichik biznesning barqaror rivojlanishiga yordam beradi. Ushbu maqola davlat yordamining kichik biznesga ta'sirini tahlil qilish, yordam shakllari va ularning samaradorligini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar Kichik biznes, iqtisodiy, rivojlanish, o'sish, texnologiyalar, mamlakat;

ANNOTATION This article explores the importance of state assistance in the development of small businesses. Small business is an important component of the economy, the development of which will serve the stable economic growth of the country. However, there are many problems for the development of small businesses, including financial resources, legal framework, technology, etc. Government support, including benefits, subsidies, creditor assistance, and educational programs, contributes to the sustainable development of small businesses. This article examines the impact of public assistance on small businesses, forms of assistance, and their effectiveness.

Key words Small Business, Economic, Development, Growth, Technology, country;

KIRISH Kichik biznes — iqtisodiyotning ajralmas va muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U iqtisodiy rivojlanish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashda katta rol o‘ynaydi. Kichik bizneslar, o‘zining moslashuvchanligi va innovatsiyaga bo‘lgan ehtiyoji bilan, iqtisodiyotning barcha sohalarida faoliyat ko‘rsatib, iqtisodiy barqarorlikka yordam beradi. Kichik biznes, shuningdek, mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantiradi, raqobatni kuchaytiradi va iqtisodiyotning barqaror o‘shishini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, u o‘ziga xos qiyinchiliklar va muammolarga ham duch keladi. Masalan, kichik biznesning moliyaviy resurslar yetishmovchiligi, qonuniy va yuridik masalalar, bozorni tadqiq qilishdagi kamchiliklar, texnologik infratuzilmaning zaifligi kabi omillar ularning samarali rivojlanishiga to‘sqinlik qiladi. Dunyoda va ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznesning muvaffaqiyatli rivojlanishi ko‘plab omillarga bog‘liqdir. Ularning samarali ishlashi uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari zarur.

Davlat yordamining asosiy shakllari kichik bizneslarga moliyaviy yordam, soliq imtiyozlari, huquqiy yordam, ta'lim va maslahatlar, innovatsiyalarni rivojlantirish uchun grantlar va subsidiya dasturlaridan iboratdir. Ushbu yordamlar kichik bizneslarga o'z faoliyatini kengaytirish, yangi bozorlarga chiqish, texnologiyalarni joriy etish va boshqaruv tizimlarini takomillashtirishda yordam beradi. Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishda davlat yordamining roli shunchaki moliyaviy yordamni ko'rsatishdan iborat emas. Bu yordamlarning samarali amalga oshirilishi uchun, davlat tomonidan ishlab chiqilgan strategiyalar, siyosatlar va dasturlar kichik biznesning har bir sohasida bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu erda eng muhim nuqta — biznesni rivojlantirishga yo'naltirilgan davlat siyosatining samarali bo'lishi uchun uning har bir qatlamida amalga oshirilgan faoliyatlar hamkorlikda va tizimli tarzda bajarilishi kerak. Shu o'rinda, kichik bizneslarning yirik kompaniyalar bilan raqobatlashish imkoniyatlari cheklanganligi sababli, ular uchun davlat yordamining samarali mexanizmlarini yaratish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Ko'plab mamlakatlarda kichik biznesni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlar va loyihalar

muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda, bu esa ularning iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlashga, yangi ish o'rinlarini yaratishga va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Maqolaning maqsadi — kichik biznesni rivojlantirishda davlat yordamining ahamiyatini, uni amalga oshirishning asosiy mexanizmlarini va natijalarini tahlil qilishdan iboratdir. Shuningdek, maqolada davlat yordamining kichik bizneslarga ta'sirini baholash, uning samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar berish ko'zda tutilgan. Davlat yordamining turli shakllari va ularning kichik biznesni rivojlantirishdagi roli bugungi kunda dolzarb masala bo'lib qolmoqda, chunki bu yordamlar nafaqat kichik biznesning o'sishiga, balki butun iqtisodiyotning barqaror o'sishiga ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI **Kichik biznesning iqtisodiyotdagi o'rni va roli.** Kichik bizneslar iqtisodiyotning poydevori bo'lib, ular milliy darajada yangi ish o'rinlari yaratish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy tenglikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu turdagi bizneslar, odatda, eng innovatsion, elastik va moslashuvchan tuzilmalarga ega bo'ladi. Ular tezda o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashib, yangi g'oyalar va texnologiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda faol qatnashadi. Kichik bizneslarning iqtisodiyotdagi o'rni shundaki, ular faqatgina ishlab chiqarish yoki xizmatlar bo'yicha ish o'rinlari yaratish bilan cheklanib qolmay, balki yangi bozorlar va mahsulotlar orqali iqtisodiy o'sishga ham ta'sir qiladi. Dunyoda kichik bizneslarning rivojlanishi va ularning mamlakatlar iqtisodiyotidagi ahamiyati tobora ortib bormoqda. Misol uchun, Yevropada kichik va o'rta bizneslar (KOB) iqtisodiyotning 99%ni tashkil etadi va 70% ish o'rinlarini yaratadi. Shu bilan birga, kichik bizneslar iqtisodiy bozorning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi, ularning yangi texnologiyalarni joriy etishi esa, mamlakatlar iqtisodiyotining global raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Shu sababli, kichik biznesning muvaffaqiyatli ishlashi, faqatgina ularning o'ziga emas, balki umumiy iqtisodiy rivojlanishga ta'sir qiladi. Kichik biznesni rivojlantirishda davlatning roli katta ahamiyatga ega. Kichik bizneslarning rivojlanishi uchun davlat tomonidan ko'rsatiladigan yordam turli shakllarda bo'lishi mumkin. Bularning eng muhimlari

quyidagilar: Kichik bizneslarning muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatishi uchun kapital muammosi katta ahamiyatga ega. Ko'plab kichik bizneslar uchun moliyaviy resurslarga erishish qiyin bo'ladi, chunki ular kredit olish uchun zarur kafolatlarni taqdim etishda qiynalishadi. Davlat tomonidan kichik bizneslarga imtiyozli kreditlar, subsidiyalar, grantlar va kredit kafolatlari taqdim etiladi. Bu yordam, ayniqsa, yangi bizneslar uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, o'z faoliyatini boshlash yoki kengaytirishda zarur bo'lgan mablag'larni topishga yordam beradi.

Soliq imtiyozlari: Davlat kichik bizneslarni rivojlantirishda soliq siyosati orqali ham qo'llab-quvvatlaydi. Soliq imtiyozlari va chegirmalar, kichik bizneslarga o'z daromadlarining katta qismini ishlab chiqarish va xizmatlarga sarflashga imkon yaratadi. Shuningdek, soliq yengilliklari, kichik bizneslarni o'z faoliyatlarini kengaytirish va raqobatbardoshligini oshirishga imkon beradi.

Huquqiy yordam: Kichik bizneslar ko'plab huquqiy to'siqlarga duch keladi. Davlat tomonidan huquqiy maslahatlar, qonuniy ta'lim va yordam dasturlari orqali biznes egalariga yuridik muammolarni hal qilishda yordam beriladi. Kichik bizneslar uchun yuridik mexanizmlar va me'yoriy-huquqiy bazani soddalashtirish, ular uchun

yanada qulay va samarali muhit yaratadi. Davlat kichik bizneslarni rivojlantirish uchun ta'lim va maslahat xizmatlari ko'rsatadi. Bunga biznesni yuritish bo'yicha treninglar, marketing va menejment bo'yicha seminarlar, xususiy va davlat sektori bilan hamkorlikni o'rnatish kabi xizmatlar kiradi. Bu xizmatlar, ayniqsa, yangi boshlovchilar va tajribasiz ishbiarmonlar uchun foydalidir. Ular o'zlarining bizneslarini muvaffaqiyatli boshqarish va o'sishini ta'minlash uchun zarur bilimlarga ega bo'lishadi.

Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash: Kichik bizneslar innovatsion g'oyalarni amalga oshirishda ko'p muvaffaqiyatga erishadi. Davlat, innovatsiyalarni rivojlantirish, yangi texnologiyalarni joriy etish uchun maxsus grantlar va subsidiyalar ajratadi. Texnologik parklar, inkubatsiya markazlari va ilmiy-tadqiqot laboratoriyalarini tashkil etish orqali davlat kichik bizneslarni yangi texnologiyalarni ishlab chiqishga undaydi. Dunyo bo'ylab, kichik biznesni rivojlantirish uchun ishlab chiqilgan maxsus dasturlar mavjud. Bu dasturlar kichik bizneslarga zarur moliyaviy resurslarni taqdim etish, ularga texnologik yordami ko'rsatish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va mehnat bozoriga yangi ish o'rinlarini yaratish kabi maqsadlarni amalga oshirishga qaratilgan.

Masalan, Yaponiyada kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash uchun "JASMEC" (Japan Small and Medium Enterprise Corporation) tashkil etilgan, bu tashkilot kichik bizneslarga moliyaviy resurslarni taqdim etish, texnologiyalarni rivojlantirish va xalqaro bozorga chiqishga yordam beradi. O'zbekiston ham kichik biznesni rivojlantirish uchun ko'plab davlat dasturlarini amalga oshirmoqda, jumladan, mikro va kichik bizneslarga imtiyozli kreditlar ajratish, soliq yengilliklari va boshqa qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ishlab chiqmoqda. Kichik bizneslarni rivojlantirishda davlat yordamining samaradorligini oshirish uchun bir qator chora-tadbirlar zarur. Bular:

Davlat tomonidan taqdim etilayotgan yordamni yanada tizimli va maqsadga muvofiq tashkil etish; Yordamlar faqatgina kichik bizneslarga mo'ljallangan bo'lishi va ularga o'z vaqtida yetkazilishi kerak; Innovatsion bizneslarni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratish, chunki ular ko'pincha yuqori risklarni o'z zimmasiga oladi; Davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash, bu kichik bizneslarning rivojlanishiga qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi; Biznesni rivojlantirish uchun xalqaro standartlarga muvofiq dasturlarni ishlab chiqish va kichik bizneslarga global bozorlarda raqobatlashish imkoniyatini berish.

XULOSA VA TAKLIFLAR Xulosa o'rinda shuni aytish mumkinki Kichik biznes – har bir mamlakat iqtisodiyotining ajralmas qismi bo'lib, uning rivojlanishi nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratish, balki milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik bizneslarning yirik kompaniyalar bilan raqobatlashishdagi imkoniyatlari cheklangan bo'lsa-da, ular o'zining moslashuvchanligi va innovatsion xususiyatlari bilan iqtisodiy rivojlanishda muhim rol o'ynaydi. Kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining ajralmas qismi bo'lib, uning samarali amalga oshirilishi mamlakatning umumiy iqtisodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Davlat tomonidan ko'rsatiladigan yordam, kichik bizneslarning o'sishiga va ularga ko'plab qiyinchiliklarni yengishga yordam beradi. Bunga imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari, huquqiy yordam, ta'lim va maslahat xizmatlari, innovatsiyalarni rivojlantirish uchun grantlar va subsidiya

dasturlari kiradi. Bu yordamlar kichik bizneslarga o'z faoliyatlarini kengaytirish, raqobatbardoshligini oshirish va yangi bozorlarni zabt etishda yordam beradi. Shuningdek, davlat tomonidan taqdim etilgan yordamlarning samarali bo'lishi uchun ular yaxshilab tashkil etilishi, kichik bizneslarga imkoniyatlarni o'z vaqtida va to'g'ri shaklda taqdim etish lozim. Kichik bizneslarni rivojlantirishda davlat yordamining eng muhim yo'nalishlaridan biri, ular uchun imkoniyatlar yaratishda, moliyaviy resurslar, texnologiyalarga kirish, yuridik va boshqaruv masalalariga doir maslahat xizmatlarini taqdim etishda va innovatsion loyihalar yaratishda qo'llab-quvvatlashdir. Kichik bizneslarning yirik kompaniyalar bilan raqobatlashishi uchun zarur bo'lgan sharoitlarni yaratish davlat tomonidan amalga oshirilgan yordamning samarali va natijali bo'lishiga olib keladi. Shuningdek, davlat yordamining samaradorligini oshirish uchun bir qator chora-tadbirlar zarur. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash, kichik bizneslarga zaruriy moliyaviy va texnologik resurslarni taqdim etish va biznesni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni takomillashtirish talab etiladi. Innovatsion bizneslarni rivojlantirish uchun xususiy sektor bilan birgalikda investitsiyalarni jalb etish, o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashishga yordam berish va global raqobatbardoshlikni oshirish kabi masalalarga alohida e'tibor qaratish kerak. Bundan tashqari, davlat yordamining faqatgina kichik bizneslar uchun mo'ljallangan bo'lishi, ularning ehtiyojlariga mos ravishda tayyorlangan dasturlar orqali amalga oshirilishi lozim. Davlat yordamining samarali bo'lishi uchun, kichik bizneslarga yordam berishning barcha shakllarini birlashtirish va ularni doimiy ravishda takomillashtirib borish zarur. Bu yordamlarning to'g'ri, shaffof va bevosita ta'sir ko'rsatadigan bo'lishi, kichik bizneslar uchun yanada kengroq imkoniyatlar yaratadi. O'zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan davlat dasturlari, albatta, o'zining samarali ta'sirini ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, ushbu dasturlarni yanada rivojlantirish va ularni global bozorlarga moslashtirish zarurati hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Davlat yordamining samarali va tizimli taqdim etilishi, kichik bizneslarni rivojlantirishga keng imkoniyatlar yaratadi va

natijada mamlakat iqtisodiyotining o‘shishiga va barqaror rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Shu sababli, kichik biznesni rivojlantirishda davlat yordamining roli nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni ta’minlashda ham katta ahamiyatga ega. Davlat tomonidan ko‘rsatiladigan to‘g‘ri va samarali yordam kichik bizneslar uchun yangi yuksakliklarga erishishga imkon yaratadi, va natijada ularning iqtisodiyotdagi o‘rni mustahkamlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Qonunlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning asarlari.
- 2.O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 11-noyabrdagi «O‘zbekiston Respublikasining Markaziy banki to‘g‘risida»gi Qonuni.
- 3.O‘zbekiston Respublikasining “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni, 1996 yil 25 aprel.
- 4.O‘zbekiston Respublikasining “Tadbirkorlik va tadbirkorlik faoliyati kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – T.: 14 aprel 1999 yil.
5. “Bank tizimini yanada erkinlashtirish va isloh qilish borasidagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”. “Xalq so‘zi” gazetasi, 2000 yil 21 mart.
6. Faxriddin B., No‘monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – C. 333-337.
- 7.Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – T. 4. – №. 8. – C. 45-50.
- 8.Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O ‘ZO ‘ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ

НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.

9. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.

10. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791.

11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдукаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//<https://www.iupr.ru/6-121-2024>
https://www.iupr.ru/_files/ugd/b06fdc_15c4798c874a4ddab326a52bd3af34ea.pdf?index=true

12. Абдукаҳоров Н., Турдалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.

13. Каршиев Ф. У., Абдукаҳоров Н. ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-2 (121). – С. 1142-1145.

14. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.

15. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No‘monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.

16. Xusinovich, Turdialiyev Jonibek, and Mo‘minov Nurali Ro‘zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH."

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” Qarori, 23.03.2018 y.

18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 24 avgustdagi “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-4354- sonli Farmoni. "Экономика и социум" №10(113)-2 2023 www.iupr.ru 274

19. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Tadbirkorlik maqsadlarida foydalanish uchun davlat mulki obyektlarini sotishni jadallashtirish va uning tartib-taomillarini yanada soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Farmoni. 2017 yil 17 yanvardagi PF-4933-son.